

„BISER" izlazi dva puta
mjesečno.

Pretplata na „Biser"
iznosi za društva K 10—;
za učenike i muallime
K 4—; a za ostale K 8—
na godinu.

BISER

LIST ZA ŠIRENJE ISLAMSKE PROSVJETE.

.Innemel-muminune ichvetun ! El-Islamu jalu ve la jula alejhi!

Za oglase plaća se prvi
put za cijelu stranu 20, za
puta 10. za osminu 3, a za
šesnaestinu 1 50 krune. Sli-
jedeća uvrštenja uz popust.
Za prijevode oglasa iz jed-
noga jezika u drugi računa
se 8 kruna po stranici

Pojedini brojevi 30 helera. Rukopisi se ne vraćaju.
Neplaćena se pisma ne primaju,

PLATIVO I UTUŽIVO U
Mostaru.

Sve što se tiče administracije i uredništva lista
treba slati na adresu: „BISER", Mostar (Hercegovina)

15. Muharema 1332.

M O S T A R

15. decembra 1913.

Panislamizam i Pan-turcizam.

S francuskog prevodi: **Salih Bakamović.**

(Svršetak.)

Reforma ova sastoji se u izražavanju misli, na način prikladan nacionalnom duhu, računajući sa poregijem izraza, osobinama jezika i njegovom eufonijom. Turski jezik spada u kategoriju sastavljenih jezika (Longues agglutinantes), ne poznavajući ni dugih ni kratkih slogova; pogrešno je dakle bilo u njega uvagjati rabsko-perzijsku prozodiju, koja je kad je poznato posve osnovana na kvantunu, Saradnici T u r k J u r d i — a namjeravaju istu zamjeniti sa starim nacionalnim stihotvorstvom, koje je očuvano u narodnoj poeziji i koje je osnovano prema broju slogova: stih ih moral imati devet ili jedanaest. Umjetna književnost koja je osnovana prije tri četiri stoljeća od Fuzulije, Nefije, Nedima, Bakije, Galiba, a kasnije nastavljena od Šinasije, Namik Kemala, Zija-Paše, Mualim Nagjije i Abdul-Hak Hamida, kroz dugo vremena po uzoru perzijske, a kasnije francuske literature, mora posve iščeznuti. Stanovnici Carigrada, ako žele imati jednu narodnu književnost, trebaju se obratiti na narodne pjesme svojih pradjedova, Turkmena iz srednjega vijeka. Složene misli današnjega vremena, moraju se izražavati u starom jeziku Čaktajaca. Poeziju bi trebalo reformirati po uzoru dasitan-a, narodnih spjevova, koje ašici, pripovjedači ljubavnih scena, ponavljaju po carigradskim

kafanama, po selima Male Azije i na svadbama nomada. Najznamenitiji od pjesnika ove nove škole je Mehmed Emin, koji je za prve vlade unionista imenovan guvernerom Erziruma. Ovo je jedan odvažni panturcista, koga njegovi drugovi smatraju obnoviteljem poezije, nazivajući ga narodnim pjesnikom (Mili šair) i u veliko hvaleći njegove stihotvore, prave ga Shakespeare-om Turske.

Revija T u r k J u r d i , ne samo da u svakom broju donosi pjesama ove vrste, nego suviše ona propagira i zastarjele čagtajске riječi, trudeći se da zbliži razne tursko-tatarske dialekte, te iznaša uzore govora kašgarskog, uzbekskog, azerijskog itd. Gdje kada ona citira otkrića starih turskih djela, kao manihejske tekstove*) priopćene od V. Lecoq-a i Dr. Stein-a, a gdje kada pak objelodanjuje članke o plemenima i jezicima uralo-altajskih naroda, kao Magjara, Bugara, Finaca itd,

Zvanična organizacija panturcista ne zadovoljava se samo sa Turk Jurdi-om; svi članovi mlado-turske stranke sa njima se potpuno slažu, Isto je i sa Narodnom Ustavnom partajom, koja je prošle godine osnovana; ona je u svom političkom programu otvoreno izjavila da se potpuno solidariše sa ovom teorijom.

Osim do sada nabrojenih osnovano je i drugih sličnih institucija, kao „ T u r k O g j a g i " (Tursko Ognište) koje ima svojih podružnica i po provinciji. Društvo se ovo, osim propagiranja panturcizma, ozbiljno i marljivo zauzimalje i za socijalni i kulturni napredak turske nacije.

*) Manicheizam je dualistička vjera koju je osnovao hebrejski retik Menes u HL stoljeću u Perziji. ■ , Pr. prev.

Udruženje „Tu rk Talebe Jurdi" (Dom turskih gjaka), kojeg su članovi sposobniji študenti iz Carigrada i sa strane, kao i društvo „Prijatelji Male Azije" i dr., marljivo rade za istu ideju. "

Megjutim panturcisti imadu i protivnika megu osmanlijskim Turcima, koji se dijele na dvije grupe. Prvu grupu sačinjavaju pristaše politike Otomanizma, koji, osugjujući imperia-lizam i želeći mir sa Evropom, rade za održanje sadanjeg upravnog sistema; to su liberalci Ahrar: članovi Liberalne-Entente i prijatelji Kamil-paše i Engleske. Oni su protivnici i panislamizma i panturcizma, te imaju posve drukčije političke nazore. Najvažniji su članovi ove grupe Ali Kemal, Riza Tevfik i Lutfi Fikri.

Druga najvažnija i najmnogobrojnija pan-turcistima protivna grupa, sastoji se od pristaša panislamizma. Ovi su im još žešći protivnici od prvih, pošto smatraju panislamizam elementom razdora megu muslimanima, razoriteljem vjer-skog bratstva, kdje je glavni princip Islamizma, te kao jednu teoriju (nacionalizam) protivnu muslimanskoj religiji

Glavni organ panislamista S e b i l - u r - R e š i d bilo direktno ili indirektno, ovaj nauk nepre-stano suzbija.

Ovdje nam je istaknuti, da prevlast pan-turcizma nad drugim partajama, proizlazi otale, što je kod ovih vrlo malo logičnih i stalnih ljudi u njihovim nazorima. Njima manjka jedan jasan, odregjen ideal. Danas se u Carigradu ne može naći ni jedan panislamist, odlučan i stalan kao što je bio Sejjid Džemaleddin El-Afgani, niti jedan aktivni i odvažni pristaša Otomanizma kao što bijaše Midhad paša. Marljivi i odušev-ljeni panturcisti, unatoč njihovoj manjini i šovi-nizmu svakim danom rapidno napreduju. Njihov žestoki protivnik Riza Tevfik više piše njihovoj ideji povoljne članke u reviji „Turk J u r d i", a neprijatelj novog jezika i stila „Turk J u r d i" - a i znameniti turski mislioc i publicista Džemall Nuri, koji se u zadnje vrijeme sa svojim djelima o potrebi preporoda Turaka i svih muslimana jako proslavio; takogjer saragjuje u istoj reviji. A „Sebi l - u r - R e š a d", organ panislamista ima svojih suradnika i megu pan-turcistima, koji u slučaju potrebe u njemu

objelodanjuju članke za propagandu svoje dok-trine u odjeći panislamizma.

Može se reći da panturcizam napreduje pod nagonom socijalnih uzroka današnjega vre-mena, a da je on dosta uplvisao i na političke partaje u Turskoj, ima se zahvaliti agilnosti, i radu njegovih upravljača,

Jednom riječi, političke vogje od dvije ili tri partaje gotovo su iste tako, da je jedan prvak društva Jedinstvo i Napredak unionsta u parlamentu, a panturcista u „Turk Ogjagi"-u. Šta više opstanak i pobjeda panturcističkih ideja, možda je u glavnom rezultat rada društva za „Jedinstvo i Napredak",

Interesantno je što su vogje panturcizma tvrdo uvjereni, da Turska ne može opstajati kakva jest; ona se mora sasma promijeniti i dati mjesto jednoj ujedinjenoj i preporogjenoj turskoj naciji koja će imati za domovinu sve zemlje izmegju Kine, Mongolije i Male Azije, tako da u ovoj ogromnoj državi neće stanovati niti jedan ne-turski elemenat. Ali unatoč tomu oni uvijek interveniraju u politiku današnje vlade i svim silama nastoje, da svoje pristaše proture u zemaljski sabor

Dnenici unionista marljivo rade oko širenja ove misli na razne načine, oni dižu polemike da najzad mognu opisivati vrline i sposobnosti turske rake. Oni hotimice stvaraju incidense okrivljujući jednu novinu, jednog govornika, glumca ili umjetnika da su svojim postupkom uvrijedili turski narod, što prouzrokuje proteste, napadaje i obrane koje oni objelodanjuju i time javno mnijenje za svoje ideje predobivaju.

Tako su prošle godine, prilikom prikazi-vanja erame T i m u r - L e n k u pozorištu Ma-nakian u Carigradu, alarmirali javno mnjijenje i žestoko napali najstarijeg glumca u Turskoj, da je prikazivao dramu sastavljenu prema po-datcima perzijskih historičara, koji optužuju velikog heroja Mongola kao najvišeg krvnika.

Na isti su način postupali i prema Ebuz-Zija Tevfiku, koji je u svojoj novini „Tasviri-Efkar"-u, nazvao Džengiza i Tatare krvolocima, Ovo je prouzrokovalo da je ratni sud novinu suspendirao.

Osim mlado-turskih listova u Carigradu, panturcisti i mlado-turci osnovali su još i drugih

glasila za propagandu u provincijama kao „Turk Ki“ (Turski zavičaj), „Tur an“, „Turk Dil i“ (Turski jezik), „Gen g j K a l e m l e“ (Mlada pera), i t. d.

Značajno je, da je jedna od najboljih književnikinja u Turskoj, Halide Hanuma pristupila panturskom pokretu i napisala nekoliko nacionalnih romana, kao „H a n d a n“ i „J e n i T u r a n“ koji je izišao kao podlistak u „Tanin“-u.

Halide Henuma u jednoj novini izjavljuje, da se ponosi naslovom „barbarski nacionalista“, kao i što se mnogi turski studenti kažu da su „pravi i zakoniti potomci Džengiz-Hana“.

Ali ovo nije ništa čudno od strane osoba, kod kojih su pretežniji nacionalni osjećaji, od historijskih dokaza i koji su uvjereni da Džengiz i Timur-Lenk nijesu bili barbari, nego naprotiv osnivači jedne civilizacije.

Isto tako oni kritiziraju neke od turskih savremenih pisaca, ne isključujući ni najvišeg od svih, Namih Kemal Beya, koji je pogriješio da se je priznao pristašom Herzem-Šaha u njegovoj borbi protiv Džengiza i da je kritizirao navale Mongola na islamske zemlje i njihovo rušenje bagdatskog Hilafeta. Oni napadaju njegova najznamenitija djela, kao njegovu dramu „D ž e l a l e d d i n Harzem-Šah“, te njegovu brošuru „Emir N e v r u z“, govoreći da je trebao preferirati Džengiza, velikog mongolskog osvajača i turanskog imperatora, na Dželaleddina i sultan Muhameda Harzem Šaha, koji bijahu porijetlom turci, ali zavedeni i pokvareni perzijskom civilizacijom posve se iranivirše i postadoše vladaoci Perzije.

Najzad oni pretpostavljaju Timur-Lenka, kojeg historija turska smatra kao jedno prokletu biće, što je sultana Jilairim Bajezida držao u zatvoru i patio, na samoga Bajezida, prigovarajući mu da se nije htjeo pokoriti velikom imperatoru njegove race.

Praktična posljedica ovih ideja jest to, da mi vidimo upravljače turske, da danas više pažnje posvećuju oko njenog intelektualnog i ekonomskog razvitka, kao i oko reformiranja turske književnosti.

Tužne vijesti koji svakim danom slušamo o sudbini turaka u Evropi, Jemenu, Hidžazu, Iraku i Tripolisu, pokazuju gdje vodi ta ideja.

Može se u skoroj budućnosti dogoditi da to prouzrokuje ozbiljnih posljedica za ovu državu na Istoku, koja je i zadnje islamsko carstvo.

Prijatelji ove zlosrećne države jako su zabrinuti šta će se poroditi od ovih iluzija, ovih nemara, ovih pogrešnih politika i ovog preziranja savremenih odnošaja megju narodima; neće se možda nikad moći postići izgubljena prilika sa zanemarenjem jednog jedinog dana. U megjunarodnoj politici treba ozbiljno računati i sa okolnostima. Oduševljenje ali zanesene vogje turske, sanjajući o jednoj sjajnoj dalekoj budućnosti i radujući se umišljenom primicanju povoljnosti koje im se pružaju sa pukim iluzijama koje Zapadnjake opominje na primicanje sudnjeg dana i bojati se je, ako pak ovaj dan — ne dao Bog — dogje, da to ne bude sla-, vizirani Turan pred njihovim očima i da na veliku žalost islamskog svijeta i njegovih prijatelja zadnje carstvo Islama, koje je stvoreno nakon Muhamed (a. s.)-ovog džihada, sa junačhim borbama i pobjedama Araba iz Tihame u sedmom stoljeću (p. i.), ne izčezne uvijek sa sjetske pozornice, spustivši za sobom zastor historije Islama, kao što se je dogodilo s Rimom i Asirijom.

Šemsudin Sarajlić:

Čobanče.

(nastavak)

IV.

Toga ljeta Salko više ne vidio Kade. Ne htio da je vidi.

Opazio ju je jedan put samu na vodi, ali ne htio k njoj. Već je uzvratio stado, pa ga otjerao na drugo mjesto na rijeci i napojio.

Drugi put je vidio, kako ga je iz jednog vrtića ispod sela mahnula jaglukom. On nije ništa uzvratio. Već se do malo latio frule, pa na njoj zatužio, žalovito zatužio, da suze natjera na oči. I svoju tužaljku izveo na lahak prijekor, nemoćan, ali potresan prijekor. A onda je, na očigled Kade, uzdigao frulicu — svoje najmilije blago — visoko iznad glave i tresnuo njom o kamen, da se sva rasprsla na komadiće,

V

Od tada je Salkino stado nijemo od kuće odlazilo u planinu, nijemo se kretalo kroza šumu, silazilo na rijeku i zamicalo preko brda, šutke se pred večer kući pomiljalo. Utihnula je čitava okolica, koja kano da je evala, kad su se po njoj razasipali čuvstveni glasi, veseli i snažni, jecavi i boni. Sve kao da je došlo prije reda do jeseni, do umiranja. Pa i samo stado ne bilo više razigrano kan prije. Ni zeljov više ne preskakivao klada, već se lijeno kretao za stadom, vukući niski rep po zemlji.

Svijet, naviknut na Salkino sviranje, osjećao je sada duboko u duši nestašicu njegovih glasova. I dobacivalo mu se usputice:

— Šta si se zasitio, što ne sviraš ?

Niko mu nije prodirao dublje u dušu, niko ga nije razumijevao.

Više ga je razumijevalo kano da njegovo stado. Dok bi on sjedio na kakvoj šumskoj kladi i tugovao, podbočivši glavu rukama, prišla bi mu po koja ljepuška-ovca i sućutno ga gledala. On bi po nekad uzeo sebi koju do nogu i pomilovao je. Zagledao bi joj se u oči, zagledao u lice i ispustio je hladno iz ruku: »Nijesi kao Kada...« A na to bi mu se iz granja kano da zasmijala kakva ptičurina i zaleputala krilima.

Po nekad bi, kad bi bio od svijeta daleko u šumi, zabulgario:

»Zelen-kado, ne zelenila se...«

Ako bi tada gdje na daleko pukla koja suha grančica na tlu, pričinilo bi mu se, da neko tiho prolazi šumom i sakriva mu se oku od drveta do drveta. Samo gdje-gdje sine komad bijele bašće iza debala. Ili je to sunčani trak ?...

Po negdje bi se zastavio kod šumskog potočića. I kao da bi čuo iz njegova glagova glagoljanja mehko dozivanje: »Čobanče!« Pa bi se ogledao plaho oko sebe. A stoljetna stabla kočila se u stoičkom miru, raspucane žute kore, s visokim, geveljastim granjem i dubok muk vladao u šumi... Salko bi uzdahnuo:

»Sve je kaže, a nje nigdje nema... Lahor mi šapće njezinim glasom, gora mi ječi njezinim dahom; njezinim očima žega me bije, njezino krilo šumski hlad za me je... Svuda je vidim, a nigdje je nema. Druge voli, a sa mnom se smije i kloni se od mene... O, za što je nagjoh, zašto upoznaдох?...«

Koliko god Salko nije htio više da vidi Kade, u samoći bi opet jedino o njoj mislio. Ljubav, koja ga je njoj jako pritegla, savlagivala ga je i lomila mu snagu, da se slatkim mislima ne može oteti.

Sad bi je u duhu vidio na rijeci i s njom razgovarao, ali jetko razgovarao, sad bi je negdje vidio u nevolji i pomagao joj, svesrdno joj pomagao, ne govoreći ništa, kako bi jače osjetila, koliko je voli i koliko trpi... Bi li je tim mogao predobiti za se? — Možda... Nu, a što bi njemu onda takova ljubav, na silu zadobivena,

ako ona njega onako ne voli sama od sebe, po svome srcu?..

To boli, to jade zadaje.

VI

Do koje dvadeset dana po aligjunu nastupile su žetve.

Salko svaki dan vidio uprema se na sve strane, kako se ženje sad ovdje, sad ondje. Često puta čuo i djevojačke pjesme, vidio veće mobe, vidio svijet, kako k tim mobama dolazi i odlazi. Po nekad bi splandovao ovce, kad bi došao gdje u blizinu mobe, pa gledao i slušao veseli život pred sobom. A misao bi mu se s uzdahom stopila: »A ja sam sam; nema duše, s kojom bi se razgovorio«.

Nekad bi zašao i bliže kojoj mobi. Privlačio ga bujni život sebi. Činjaše mu se, da će se tako bar na čas razblažiti od gorčine.

Tako je jedan put, kad je vidio veću mobu blizu šume, a ovce se same od sebe splandovale, otišao do ograde oko njiva, uspeo se na nju i sjeo na vrljiku. Mirno je sjedio, makar da je vidio, kako su se neke djevojke okretale i gledale ga. Miran je bio i kad ga je domaćin prvi put pozvao, da im dogje. Ali kad je domaćin još dva-tri put ponovio svoj poziv, odgovorio je Salko:

— Ne mogu od ovaca.

— Neće ovce nikuda, kad su se zaplandovale! — sokolio ga domaćin

I Salko skoči s ograde, pa pogje prema mobi.

A dvije djevojke zapjevaše, da je sve u šumi odjekivalo:

»Drago moje, bole li te rane?...«

Salko htjede da se vrati. Jedan djevojački glas zaparao ga po srcu. Jer, bez sumnje, to bijaše, glas — Kadin. — Kako je prije ne opazi, pa da ne dogje ni do ograde, kamo li preko ograde ... Ali šta će sad, već pošao, pošao.

Stidljivo dogje do mobe i upita se s domaćinom. A onda ispod oka pogleda na djevojke i prvo što je vidio, bila je Kada. njemu legjima okrenuta. Nu, njemu je to bilo draže od svih drugih djevojačkih lica.

Dao se u mali razgovor s domaćinom, koji izabiraše uža za snopove, da mu odgovara na pitanja stidljivo, ali pristalo za njegovu lijepu mladenačku pojavu. Jesu li ga dotle cure motrile ili su radile, on nije pazio. Trgnulo ga je istom ponovno pjevanje:

»Da ne bole, ne b' se rane zvale...«

A na to je domaćin sokolio djevojke:

— Tako, zapjevajte, baš imate kome!

Salko poniknuo očima preda se. Biće, da niko ne zna za njegovu tajnu — mislio je u sebi. A kad bi ko mogao i slutiti, e, u zemlju bi propao od stida— činilo mu se.

— Šta se stidiš? izbavljao ga domaćin iz neprilike. Što ne prigješ taman uz njih? Ja koga će boljega

dobiti ? Deder ti, slobodno do njih — malo je Alibegovića! Pa i zažanji malo megju njima, onako od alimka, ako hoćeš!

Da se ne izda, Salko je čvrsto uzeo svoje srce na dizgin i pokazao se veselim. Gledao je djevojke, sad ovu, sad onu. S poznatim prozborio po koju riječ od običaja, a nepoznate mu pokazivale znanice. Megju nepoznate ubrojili mu i Kadu. Njemu kao da se odvali kamen od srca. »Biva, niko ne zna ni zašto« A Kada mu je na to pogledala milo i sabrano u lice — za čas, pa se brzo sagela do žita.

Dole su mu kazivali još za neke djevojke ko su i koješta drugo govorili, ne zastajući u radu, on je hitro kradimice pogledao na Kadu i opazio, kako i ona na nj često ispod oka pogleda.

Jedan put se usporavila i kao da će otrati znoj, trgnula je jagluk iza pasa i ponijela ga licu. Krajevi mu se razmahnuše i Salko opazi, da je to njegov jagluk. Pogledao ju je upitno. A ona povuče očima u nj, kao da će reći i »Nijesam ga nikome dala...«

Salku podigje nemir. A i Kada kao da se vidjela uzbujenom.

I dalje ga je pogledala ispod oka i s malim podsmjehom, žanjući. Onda je na jedan put bacila srp i smrkuto se ispravila. A mobom preletje usklik:

— Poreza se Kada po malom prstu.

Kažu, da vrlo boli, kad se čovjek srpom poreze. Ali Kada, iza prvog njenog trzaja u licu, brzo je pogledala u Salku i — videći zar njegovo zaprepašćenje — za čas se razvedrila. Pogledala je s osmjehom na prst, kako iz njega krv curi i — kao da je se to ništa ne tiče — sva blažena odgovarala na saučešća drugarica:

— Neka, neka; ne boli me.

I trgla je jagluk iza pasa, da njim ustavi krv. Ali, jagluk se dobro natopio, a krv se ne ustavljala posve. Djevojke se čudile i snebivale. A Salko skoči po ibrih u hlad i donesavši ga, reći će:

— Da peremo hladnom vodom. A evo metvice, pa ćemo onda zaviti.

Domaćin je megjutim dobacivao iz svog probirališta:

— Ta ne bojte se, neće crijeva izaći.

Dok su se druge djevojke na to okrenule i odgo varale mu pola u šali, pola u prijekoru, Salko je uhvatio zgodu da rekne Kadi, prišavši uz nju:

— Da ti ja polijem?

A ona mu se neizrecivo milo osmjehnula :

— Ne mogu, da me stariji poslužuje.

(Nastaviće se).

Tanović J.:

Život.

Prozorje puca gorama svijesti mlade:
To osvit rosom umiva lisnate grane
I suši sabah maramom sunčeve kose
Život je zora, što krije neznane dane.

Čarlija snaga, zorinim žilama struji,
Život se snaži i ore dužnosti strane,
Lemeš se ljeska i slaže duboke brazde . . .
Život je polje, što daje plodove rane.

S proplanka lahoru mladost njivom života,
Talasa klašće, povija zelene grane:
Koketu nijemu miluje nestašno čedo ...
Život je Sfynga, što čuva čudesne tajne.

Utoli mladost, izdaje napon i snaga,
Umiru želje i rude umorne njive:
Život je proso, suton se svijesti spušta,
Liježe u grob svoj, ljube ga magle sive.

Ah med Naim:

Temelji islamskog morala.

S turskog prevodi: Musa Ćazim Catić.

(Nastavak.)

X.

Eto, to je moralni princip, kojeg muslimani u istinu slijede. Kakav čudoredni i praktični smisao kod racionalista imade njihovo načelo: „Radi dužnosti vršiti dužnost“, takav isti smisao u istini kod muslimana imade princip: „Dužnost vršiti radi toga, jer je ona Božija zapovijed“.

Naš je veliki pejgamber (a. s. v. s.) jedne noći, kad se sav svijet povukao i u san zaveo, toliko na molitvi stajao, da su mu bile noge otekale. Ajiša, njegova žena (r. a.) mu je tada samilosno rekla:

— „O Božiji poslaniče! Zašto se toliko umaraš? Zar nijesu tvoji prijašnji i budući grijesi oprošteni?“

Na to joj je pejgamber odgovorio:

— „E fe la ek'junu abden šek'juren? (A zar da još ne budem Bogu zahvalni sluga?)“

Muslimanima je svima — iz nižih i viših razreda — poznata misao, da svoja djela moraju činiti radi Božijeg zadovoljstva. Jer u Kur'anu, nakon što su se nabrojila dobra i blaženstva ovog i onog svijeta, veli se:

— „Ve ridvanun minellahi ekjberu, zalikje huvel-fevzul-azim“. (Božije je zadovoljstvo veće od tog svega; to je eto zadovoljstvo velika sreća). Surei Teube 73.

Božije pak zadovoljstvo bez dvojbe ovisi o djelima, koje čovjek po zapovijedi objave treba činiti i koja će ga dovesti sreći i blagostanju; šta više, Božije zadovoljstvo ovisi i o ljudskoj unutrašnjosti, t. j. o mislima i namjerama.

Nema skoro ni jednog muslimana, koji ne zna, da svako iskreno i pohvaljeno djelo treba biti radi Boga i Bogu posvećeno.

Islamski je pravedni halifa, Omer bin El Hattab (r. a.) jedan put rekao ove riječi o peygamberovu drugu (asbabu) -Sahibi Rumiji:

— „Rahimellahu Sahiben, lev lem jahfillahe, lem ja'sihi!" (Nek Bog izlije svoju milost i blagoslov na Sahiba; njegova je vjera tako stalna i jaka, da Bogu ne bi griješio ni onda, kad ga se ne bi bojao t. j. kad bi mu Bog obećao, da ne će biti kažnjen na onom svijetu).

Iz ovog se razumije, da je Sahibova pobožnost potjecala samo iz poštovanja velikog, vječnog i svemogućeg Boga, za kojeg je dobro znao da su mu se ljudi dužni pokoravati.

Učeni Imami Šafi'ija je rekao:

— „Ja ne znam, da sam se ikada upustio u polemiku, a da nijesam želio, da se kod mog protivnika istina pojavi".

Vidi se, da je ovaj veliki imam smatrao svrhom polemike više da iznese istinu na srijedu, nego li da protivnika uvjeri. Dokazajući istinu, on se je oprezno čuvao, da ju ne povrijedi samougodnošću, uobražavanjem i ohološću, kao da je protivnika pobijedio, jer ta svojstva nemaju nikakva odnošaja sa traženom svrhom polemike.

Poznati filozof Sadija Širaski pripovijeda, da je šejh Suliriverdija do ponoći na ibadetu stajao i Boga molio:

— „Bože, baci moje tijelo u pakao i toliko ga uvečaj, da tamo ne bude više nikom mjesta od tvojih robova!"

Sirri Sahti opet veli ovo:

— „Ja sam trideset godina molio Boga za oprost. Za to, što sam jednom rekao: El-hamdu lillah! (Hvala Allahu!) „U Bagdadu naime bijaše veliki požar, koji je mnoge mahale požderao. Jedan moj znanac dogje mi u susret i reče mi da je moj dućan spašen, na što sam ja uzviknuo: Slava Allahu! Evo trideset godina ima, kako se ja kajem za taj uzvik, jer sam u tom času druge ljude zaboravio, a samo na svoje dobro i hajir mislio".

Kad je poznati Sufjani Sevrija jednom prilikom upitao pobožnu Rabia Advijju, šta je suština njena vjervanja, ona mu je odgovorila:

— „Ja se ne klanjam Bogu za to, što bih se bojala pakla, ili što ljubim raj. Inače kakova bi bila razlika izmegju mene i zbog sluge? Ja Bogu ibadet činim zbog svoje ljubavi i čežnje".

Ebu Sulejman Daranija veli:

— „Bog ima takovih svojih robova, koje ni strah od pakla, ni nada u rajske blagodati ne može baciti u nemarnost i nehaj prama Njemu; t. j. razmišljanje o Allahu nikad ne dopušta, da im ovake stvari na um padaju, a kamo li ovaj svijet".

Poznatog je učenjaka Kerbiju upitao jedan njegov prijatelj:

— „O oče Makfurav! Šta tebe potiče, da toliko ibadet činiš Bogu?"

Karhija je ćutao, a prijatelj ga ponovno upita:

— „Je li sjećanje na smrt?"

— „Hm, a šta je smrt?"

— „Sjećanje na grob?"

— „Ta šta je grob?"

— „Možda strah od pakla, ili nada u raj?"

— „Šta to znači? Svemoćni Stvoritelj, u čijoj su vlasti te stvari, što si ih nabrojio, tako je velik i uzvišen, da ćeš ti sve te stvari zaboraviti, ako ga uzljubiš. Ako izmegju tebe i Njega bude poznanstva, ako sebe i Njega upoznaš, On će te kutarisati sviju tih stvari".

Možemo reći, da ne bi mogli šale nabrojiti sve ovakove primjere odgoja u islamskom svijetu, što se ne bi upustili u polemiku o tom, da li bi ljudi bez vjerovanja u objavu mogli svoj duh ovoliko oplemeniti samo moralnom teorijom „Dužnost vršiti za to, što je dužnost". Najvažnije je pri tom to, što ovako islamski odgojeni ljudi nijesu u svom djelovanju i radu nikad težili za svrhom, da steku slavu i svoje ime ovjekovječe.

Uzor i vogja muslimana, veliki Muhamed (s. a. v. s.) je zapovjedio, da budemo iskreni i sasvim Bogu odani:

— „Ja ejjuhen nasu, ahlisu amalek'jum lillahi, fe innellahe la jakbilu minel-a'mali, illa ma halesa lehu". (O ljudi! Pazite da svoja djela iskreno Bogu posvećujete i da im nikakove druge namjere ne pridodate, jer kod Boga ne će biti makbul nikakova djela, osim ona, koja su iskreno učinjena, da Njega zadovolje).

Drugi opet jedan hadis glasi:

— „Innellahe la jakbilu mivel-ameli, illa ma k'jane halisan lehu vebtega bini vedžhehu". (Bog zaista ne će ukabuliti drugih ljudskih djela, osim onih, koja su iskreno radi njega učinjena i kojima se traži Njegovo zadovoljstvo).

S toga je uvijek davana prednost tajno učinjenim dobrim djelima pred javno učinjenim, jer tajno djelo može biti prosto od licemjerstva, pretvaranja i usiljenosti; ono je bliže potpunoj iskrenosti od javnog čina.

Mi možemo slobodno reći, da nema ni jednog Istočnjaka, koji ne bi poznao ovaj osjećaj duševnog užitka i slasti, kad mu ne zna ljevica, što mu daje desnica. U Kur'ani-Kjerimu stoji:

— „In tubdussadekati fe neimma hije, ve in tuhfuha ve tu'tuhul-fukarae, pa huve hajrun lek'jum". (Ako vi javno dijelite milostinju, to je vrlo pohvalno, a ako je tajno dijelite i sirotinju podupirete, to je za vas još bolje). Surei Behare 173.

Prvi je znak iskrenosti, da plemenito i dobro bude sve, što čovjek javno i tajno tvori. U Hadisu naš peygamber (a. s.) veli:

— „Tamamul-birri en tamele fissirri amelel-alanijeti". (Da bude neko dobro djelo potpuno, treba da i javno radiš ono, što činiš (tajno).

U drugom jednom hadisu se veli:

— „Men ahsene fima bejnehu ve bejnellahi, k'jefahullahu ma bejnehu ve bejnennasi; ve men asleha seziretehu, ahsenellahu alanijjetehu“, (Ko god odnošaj t. j. tajna djela izmegju sebe i Boga poboljša i sredi, Bog je voljan da poboljša njegov odnošaj s drugim ljudima. Ko god svoju unutrašnjost, svoje tajne oplemeni, Bog će uljepšati njegovu spoljašnost, njegova vanjska djela).

(Nastaviće se)

A. Hlfzi Bjelevac:

Pod drugim suncem.

(Nastavak)

XXII.

Početak decembra nastala prava zima. Carigrad sa svojim vitkim minaretima i mnogobrojnim džamijama prekriven snijegom izgledao drugačiji. Zelenila posve nestalo, lijepi gjulistani opustošeni. U zraku visoko ispod oblaka vidio si tek crne svrake, kako lijeću. Mali vrabci okupili se ispod pokrova džamija i unutrašnjosti munara, zgureni jedan uz drugog cvrkutali tužno, kao da su osjećali bojazan, da se za dugo ne će dignuti ledena koprena sa zemlje. Osjećali su zimu, studen i glad...

Nad morem kružili bijeli galebovi i spuščali se na usidrene lagje, da potraže koje zrnice kukuruza ili koju mrvu kruha, koja je pretekla mornarima. Nebo se nije vidilo. Na moru vladala velika magla, a po pisanju carigradskih novina na Crnom i Egejskom moru bjesnila strašna oluja. U carigradskoj luci nakupilo se množina lagja, koje su očekivale, da se smiri oluja i da krenu na put. Snijeg je padao po vjetru. Ribnjaci i šadrvani bijahu se poledili. U Carigradu pripovijedali, da ovake zime nije odavno bilo.

Pred velikim skladištem žita Afendagi zade Rifatbeya u Zlatnom rogu stajala dva trgovačka broda gotova da pogju. U skladišnoj pisarni sjedio Rifatbey s Munirpašom i razgovarali o nečemu vrlo povjerljivo.

Na Rifatbey-ovu licu vidila se zabrinutost i velik interes za Munirpašino pripovijedanje. Razgovor je bio o Murisu i mladoturskom sastanku u Bukureštu. Munirpaša bio ljut na Murisa, kako se je dao zavesti, da se onako opasno izlaže možebitnom progону i osumnjičenju.

— Ne mogu pojmiti tu strast, — govorio Munirpaša — da taj čovjek i povrh svih obećanja sudjeluje u mladoturskom pokretu!

— Njegov život u posljednje vrijeme nikako mi se ne svigja — primjeti Rifatbey — čuo sam raznih stvari o njemu.

— Ekrembey ga je turio u propast; nego bi trebalo da ga za vremena upozoriš na opasnost i pozoveš na red! Ti imaš posve pravo! Mora se svega proći —

znadeš Rifatbey! — mora se Muris oženiti, a ja ću onda pobrinuti se za njegovu sigurnost... Ja mogu!...

— Teško je to njemu kazati. Ja sumnjam, da će poslušati. Nije više onaj dobri Muris!... Svijet ga je pokvario...

— A Fadila?

— Ona nema utjecaja na nj.

.. — Tako? Ostavio je?

— Ne; ali više ne dolazi

— Nego?

— I ti ga još nijesi pozvao na red, Rifatbey!? Ne valja!

— Ja nešto drugo mislim.

— Da čujem

— Šemsibey je tražio ruku moje kćeri i ja sam mislio ..

Munirpaša stane razmišljati. Rifatbey izvadi pismo iz ladice i pruži ga Munirpaši.

Paša je čitao pismo i nezadovoljno gladio svoju prosjedu bradu. Kad je pročitao pismo, pogleda Rifatbey-a.

— Je li kajil ona?

— Fadila?

— Mislim.

— Ona ništa o tomu ne zna. Moralo bi se pred nju doći s gotovom stvari ...

— Ali, Rifatbey, ja mislim, da nije dotle došlo...

— I još dalje ...

— Kako? — upita iznenagjeno paša.

— Ja nijesam zadovoljan s Murisom. Volim ga, drag mi je, ali sumnjam u njegovu budućnost...

Propao!?... — začugjeno upita Munirpaša.

— Prezadužen je ...

— To nije što ...Plati!... Ti moraš nešto žrtvovati... Muris je aristokrata, a Šemsibey je... Pazi!...

Munirpaša ustane. Rifatbey mu stane razlagati svoje stanovište, nu paša ostane kod svoga: Muris je aristokrata, budući zastupnik Velike carevine ...

— Ne znam! — slegao ramenima Rifatbey.

— Znaš; pokušaj! A onda .. e, šta ćeš! ? — Eto Šemsibey-a... On će biti dobar muž!

Kad je paša otišao, Rifatbey se vratio u pisarnu i gledao kroz zamrzle prozore, kako se tovari žito pred njegovim skladištem. Dva velika parobroda pod potpunom parom stoje spremna da krenu iz luke čim se stiša oluja na moru.

Rifatbey je razmišljao o Munirpašinim riječima; o Murisu i Fadili.

Po sata iza odlaska Munirpaše, Rifatbey naglo skoči sa svoga mjesta, progje kroz kancelariju u pokraj nu sobu, u kojoj je bila velika blagajna u zidu smještena, otvori je, izvadi čekovnu knjigu i stavi potpis na jedan cheque. Za tim obuče kaput i izegje iz kancelarije.

Pred skladištem sjedne u kola i naredi, da ga odveze na Bey-Ogliju.

Snijeg je padao. Rifatbey je gledao kroz zamrzle prozore, kako prolazi kroz Baluk-pazare ispred zatvorenih dućana, ispred kuća, koje su se istom gradile; za tim preko ćuprije, preko koje su žurno išli prolaznici zamotani u topla odijela. Sreo po kojeg radnika u promrzlom odijelu sa teretom na legjima i stresao se.

Rifatbey nije ništa mislio. Nije znao ni šta će misliti, jer sve ono, što se je dogodilo posljednjih dana, bijaše njemu i previše poznato. Nije još gubio nade. On je uvijek mislio, da nije i posljednja karta izgubljena. Mislio je, da će ipak Muris pokazati toliko plemenitosti i uvidivši, kolika je opasnost po srijedi, spasiti čast njegove obitelji.

... I sad je došao taj čas! Današnji razgovor sa Munirpašom otvorio mu oči. Mora se više sve pokušati... Murisbey je silno zadužen, a možda je po srijedi još nešto, što niko ne zna . . . Možda je Muris žrtva kakve spletke s Ekrembey-om, jer život poslanika u Petrogradu bijaše roman hiljadu i jedne noći. . .

Pred lijepom elegantnom kućom, u blizini engleskog poslanstva, izagje Rifatbeg i pozvoni na velika gvozdena vrata od ulaza.

Omalen crnac izagje i otvori vrata:

— Šta izvoli Bey-efendi?

— Je li Murisbey kod kuće?

— Ne! — odgovori kratko crnac.

— A ne bi li mi znali reći, gdje se on sada nalazi, jer imam o važnoj stvari s njim govoriti.

— Ne znam! — odgovori opet kratko crnac, gledajući pažljivo Rifatbey-a.

Rifatbey je znao, da tako ne će ništa svršiti. Zamisli se čas; za tim izvadi iz novčarke dva napoleona i pruži ih crncu s riječima:

— Ja sam Afendakizade, Murisbegov prijatelj. Imam nešto vrlo prešno da mu kažem.

Crnac primi s osmjehom novce i uvede Rifatbeya u kuću.

Rifatbey nije ni jednom bio u ovoj kući od kako se Murisbeg preselio. Idući kroz hodnik, divio se Murisovu ukusu i raskošu, kojim bijaše kuća snabdjevena. Neki osobiti miris privlačio ga. Crnac je išao pred njim. Kad su prošli dosta uski hodnik od kakovih deset metara, dogju na široki okrug, s kojeg su vodila vrata u pojedine sobe u prizemlju, a desno od ulaza basamacu na prvi sprat. Crnac stane i otključa vrata, pokazavši Rifatbeyu rukom, da unigje. Lijepa prostrana soba bijaše uređena za primanje. Sve što je tu vidio Rifatbey, odavaše osobiti ukus Murisa. Ni jedne stvari nije bilo više nego što je trebalo; a takogjer nije ništa falilo, što je trebalo da bude.

Rifatbey sjedne blizu prozora, koji je gledao u park za kućom i upita:

— Kada dolazi Murisbey?

— Kada?! — iznenajeno će crnac. — Bey je redovito bio ovdje prije mjesec dana...

— Budite slobodan, recite mi sve o Murisbey-u, ja ću vas bogato nadariti.

Crnac pogleda.

— Bojim se! Mogla bi mu moja izjava naškoditi, a ja svoga gospodara vrlo ljubim. Ja bih i život za njega žrtvovao.

— Ne bojte se! Ja volim takogjer Murisbey-a, i i leži mi na srcu njegova sreća, radi čega sam i došao, da govorim s njim. Recite mi posve slobodni.

— Dobro, ali Bey, — unaprijed Vam kažem, da vam ne ću sve reći...

— Gdje je sada Murisbey?

— Otišao je prije deset dana s Ekrembey-om u Bukurešt i nije se vratio. Poslije, došla je Sabina, — Vi je ne znate, i tražila Murisbey-a.

— Sabina dolazi često ovdje? — upita drhtavo Rifatbey.

— Ona je uvijek ovdje s Murisbey-om.

— Je li to draga Murisbey a?

— Jest; krasna djevojka, koju Murisbey silno ljubi! Ona je ovdje kao u svojoj kući.

— A gdje je ona otišla, kad ste joj kazali, da nema Murisbey-a.

— Ne znam! Murisbey je ostavio pismo za nju. Ja ne znam, šta joj je pisao.

Ona sigurno nije otišla s njim.

- Ne

- A gdje je ona; — gdje stanuje?

— Nedaleko; blizu Pera Palace-a, na lijevo.

— A da li znate, hoće li Misirbey brzo doći?

— To ne; Salina je rekla, da će bey kroz deset dana natrag...

— Je li Vam još išta rekla?

—...da odmah dogje k njoj.

Nastala šutnja. Rifatbey je razmišljao o svemu, što mu je crnac rekao i zaključivao, da se radi o vrlo važnim stvarima. Mislio na mladoturke. Sigurno važan sastanak u Bukureštu; jer Hilmi paša, poslanik na rumunjskom dvoru, naginjan je politici Mladoturaka. To se je znalo. Ali Sultan ga visoko cijenio kao svoga najpovjerljivijeg poslanika.

Crnac je stajao do Rifatbey-a i gledao kroz prozor kako snijeg pada.

Najednom zazvoni zvonce. Crnac se strekne i problijedi. Rifatbey pogleda.

— Zaboravio sam zaključati vrata; — reče crnac boji se, da nas ko ne zateče.

— Adil! — zovne neko pred vratima sobe, u kojoj je Rifatbey sjedio.

Crnac problijedi.

— To je ona! . . .

— Sabina, jeli? — upita Rifatbey.

— Da, ona me uvijek tako zove, njezin je glas! Idem da vidim.

Rifatbey se mijenjao u licu. Srce mu neobično kucalo. Želja da vidi nakon osamnaest godina svoje dijete obuze ga svega i on skoči na noge.

— Adil! — šapne polagano — daću Vam hiljadu franaka, samo je pustite unutra, da je vidim! . . . Molim Vas...

— Bojim se . . .

— Ne, Adil! . . . Ja Vam jamčim, da se ništa ne će dogoditi.

Adil, kako je crncu bilo ime, otvori vrata, na koja stupi Sabina Sarijan. Kako ugleda Rifatbey-a, zastade i dade Adilu znak, da dogje njoj.

Adil je razumio.

— Jedan Murisbey-ov prijatelj, — odgovori lagano.

Sabina stupi dostojanstveno u sobu u elegantnoj zimskoj opravi, na kojoj su topile pahuljice snijega i nakloni se lagano Rifatbey-u.

Rifatbey prigije bliže, na što mu Sabina pruži ruku.

— Afendakizade Rifatbey — prestavi se.

— Vi poznajete Murisbey-a?

— Da, imao sam s njim nešto važno govoriti.

— Meni izgledate poznat . . . Jest, tako je! . . ., Vi ste onaj bogati trgovac žitom? . . . reče šaljivo Sabina.

Rifatbey je sav drhtao, gledajući u Sabininim dubokim kao more očima jedan nezaboravljen dio svoje prošlosti, gledajući pred sobom cvijet svoje mladosti — svoje ljubavi . . .

— Važne stvari su Vas dovele ovamo? — upita Sabina, — možda nešto za huriša? Možete meni reći, ako nije politika.

— Ne. Mademoiselle, ali važna stvar, gdje moram s njim osobno govoriti.

Sabina pogleda. Pogje ogledalu i odloži krzno, kojim se bijaše oko vrata omotala, za tim se obrati Adilu:

— Nek je sve u redu u kući, jer će Murisbey još večeras doći. On je brzojavio, ali kako se moja majka nalazi u Kučuk Čekmedži, moramo sutra ili za dan kasnije i mi. Moraš otići na pristanište s automobilom . . . Jesi li razumio?

Adil kimne glavom.

— A sad idi . . .

Kad je Rifatbey čuo, da se Ehiza, Sabinina majka, nalazi u Kučuk Čekmedži, postade mu teško, jer je on mislio još svakako danas govoriti i s njom.

Nasta šutnja. Rifatbey je samo gledao Sabinu, a u njegovoj duši budile se svakojake uspomene na davno minulu prošlost. Sve je proteklo ispred njegovih očiju... Sjetio se Nusreta. Htio Sabinu da pita; ali se nje ustručavao. Zamjeriti će se.

— Zima!... monsieur Afendaki. — Ja ne mogu pamtititi ovake studeni.

— A Vi mislite sada na selo? — primjeti Rifatbey.

— Majka je tamo.

— Mislim da je put vrlo hrgjav.

— Sigurno. Hoćete li s automobilom?

— Ako se moglo. Inače kolima, jer smo pozvani kod vlastelina Pieira Batijadisa na pir. Bili su dobri prijatelji s mojim ocem.

Rifatbey poblijedi.

Sabina ustane ne zamjetivši Rifatbey-ovo uzbugjenje i izigje pred vrata.

— Adil!... Napravi brzo čaj!...

Rifatbey ustane i zamoli Sabinu, da ne treba čaja, jer da nema kada više čekati.

— Molim, samo ostanite... Nije lijepo.

— Hvala! Moram otići, — reče drhtavo Rifatbey gledajući preda se i oblačeći rukavice — ostavite Murisbey-u moja posjetnicu.

Rifatbey izvadi posjetnicu i preda je Sabinu. za tim se oprosti i ode.

Adil otvori ulična vrata, a Rifatbey mu preda stotinu franaka u zlatu, rekavši, da će mu i ostatak predati čim dogje u kancelariju.

Jedva je došao do kola. Noge su mu drhtale a srce neobično kucalo od uzbugjenja. Osjećao je, da će mu se nešto zlo dogoditi. Kočijaš mu otvori vrat?, Rifatbey sjedne u kola i zapovjedi, da ga vozi na željezničku stanicu na Sirkegji.

Snijeg je padao i duhao hladan vjetar

(Nastaviće se).

Abdul-Aziz Borić:

Ruža.

Mojoj Zlati.

U bašti mi ruža
Divan miris pruža,
Razvija se, cvate:
Prava slika Zlate.

Cvati, ruže, cvati,
Daću tebe Zlati,
Da zakiti grudi —
Ti joj ures bude!

Pa joj, cviete ubav,
Šapí moju ljubav,
Što čuvstvima svojim
Napram nje ja gojim!

Muhamed Ferid Vedždi:

Muslimanska žena,

S arapskog prevodi: **Edib Tešnjak.**

(Nastavak.)

To oružje ne sastoji se ni u čemu drugom, osim u tom, da žena poznaje važnost svoje dužnosti i uzvišenost onog neprocjenjivog dara, kojim ju je Bog darovao, a kojim ona mora razumno ravnati i korisno ga upotrijebiti.

Ovo oružje ženu čini objektom čašćenja, poštovanja i hvale, jer ona tada — poput vladarice — vlada ljudskim osjećajima i prirodnim težnjama. Želili samo, žena tada može državnim brodom ravnati; može monarhički sistem podržavati; ako hoće u republikanski ga režim ili u socijalističku društvenu organizaciju pretvoriti.

Nu to žena može praktično izvesti samo onda, ako svoju djecu po svojoj volji može odgajati i poticati je, da teži onoj svrsi, koju ona želi.

Kad bi to žena izvela, tada bi države postale moćne i napredne, a vladari bi na svojim visokim prijestoljima počeli osjećati strah pred veličinom žene i smatrati svoje prijestolje uzdrmanim, ako bi majke bile nezadovoljne njihovim vladanjem.

Suviše, žena bi tada željeznim sindžikom okovala muškarca, pa ga na koju hoće stranu vodila, da mu se osveti, što je svojim rukama povrijedio njeno pravo, inspirirajući joj lažima okićene ideje o njenoj emancipaciji i što ju je prisilio na taj način, da kao muškarac obavlja napore tjelesne poslove, ne bi li samo privredila potrebiti zalogaj i izbjeгла zubima strašne smrti.

Samo je veliki stvoritelj — slava mu i hvala — ovo udesio onako, kako se njegovoj mudrosti priliči, te je ženu obdario velikom tankočutnošću i neizmjernom milošću i ljubavlju, kako će dostojna biti onog visokog položaja, s kojega će moći rukovoditi ljudske težnje i vršiti suvereni upliv na svoje društvo. Za to žena i ne može ništa drugo zapovijedati, osim hajra i dobra, niti može išta drugo slijediti osim čuvstva ljubavi i samilosti.

Ovo je evo ženino oružje i da je žena svjesna bila, da je stvar kako treba poznavala, ona bi za to oružje objeručke prihvatila i ne samo, da ne bi slušala riječi onih, koji bi joj ga htjeli iz ruke oteti, nego bi ih još opravdano u javnosti optužila, da zavide njenoj budućnosti, da bi joj željeli današnje ropstvo podvostručiti i život joj otrovom ogorčiti.

Pa kad žena zna, kakova joj je budućnost, da li bi bila zadovoljna, da se otkrije, da se pokrivanje ukine? Nipošto; jer ona će poslije iz naše sociološke analize shvatiti, da bi ukinuće pokrivanja podvostručilo njeno ropstvo, koje bi prouzrokovalo neaktivnost njenu, pa suviše zapriječilo je, da dopre do svoje krajnje svrhe, koja se postizava samo radom i napredovanjem.

A da li žena teži, da se s muškarcem natječe u vanjskim, neobiteljskim poslovima? Otkuda!... Ta to bi — kako ćemo niže dokazati na osnovu svakodnevnog iskustva — nju skinulo s prijestolja njena carstva, koje se porodicom zove i ona ne bi mogla nikad dospjeti središtu onakove budućnosti, u kojoj bi bila njena sloboda, sreća i blagostanje.

Pa šta bi trebala žena činiti?

Treba naučiti, kako će biti dobra majka i kako će poznavati zakone svojih dužnosti; ona se mora izobraziti toliko, u koliko će biti savršeno upućena u najtanje tancine i probleme odgojne nauke, jer odgoj samo čini, da strašivac postaje odvažan, škrtac darežljiv, rojalista republikanac i socijalista privrženik monarhičkog sistema.

Mi ćemo pak te ljude, koji rade na oslobogjenju žene, upitati, da li odgovaraju istini riječi toga američkog: suca, kojima se tvrdi, da žensko zanimanje javnim poslovima ne iziskuje pasivnost i nemarnost žene prema njenim glavnim dužnostima.

Da li može jedna žena, koja vrši službu kakova političkog činovnika, kad je spanu bolovi porogjaja, ostaviti svoj ured cijela dva mjeseca, pa da se opet u nj povrati? Da li će ovakova majka moći svaka dva sata svojim mlijekom dobiti nevinče, ili će ga pustiti kojekakvim dojilama, koje ništa ne znaju?

Da li se pristoji toj majci, da zanemari odgoj svog djeteta, za koji je nju isključivo veliki Bog stvorio, kad nije moguće, da tu svetu dužnost iko osim nje obavi i kad imade stotinama muškaraca, koji bi mogli obavljati ove vanjske poslove, kojim se ona zanima?

Mi nikako ne mislimo, da bi gospodin autor „Emancipacije žene“ bio zadovoljan s takovim stanjem, jer on sam veli:

— „Veći dio svijeta misli, da je odgoj djetinji pitanje, koje nema nikakove važnosti; ali ko njegov značaj potpuno poznaje, taj zna, da nijedna stvar, ni jedno pitanje ljudsko, ma kako veliku važnost imalo, ne iziskuje kao djetinji odgoj više šireg znanja, veće pažnje i težeg napora i truda. S gledišta znanosti odgoj je potreban svjema naukama, koje nas upoznaju sa zakonima čovječijeg tjelesnog i duševnog rasvitka

Što se pak tiče teškoća i napora, to se oni sastoje u tom, što je praktično primjenjivanje odgojnih zakona na različita stanja djeteta od dana njegova rođenja, pa do godina zrelosti, potrebno velikoj trpeljivosti i postojanosti, te strogoj pažnji i opreznosti nad djetetom i njegovim vladanjem; i zaista je stoga vrlo malo poslova, koji iziskuju toliko truda i napora kao odgoj.

I mi velimo, da su te riječi istinite i da ih ne bi nijedan pametan čovjek zanijekao. Ali kako se one mogu dovesti u sklad sa onim hvalama američkog suca, kojima u zvijezde okiva zakone Janueng republike, po kojim najvažnija državna zvanja. I da li odgovara pravdi, da ni na ženu tovarimo važne kućne dužnosti i s naporom skopčano odgajanje djece, te da još povrh toga navalimo na

nju i to breme, da se po cijeli dan trudi ispitivanjem zločina i primjenjivanjem ustanova kaznenog zakona na izvršioce tih zločina?

Kad sebi dozvoljavamo, da odgovornost za hrgjav odgoj prtimo na vrat žene, i ako znamo, da je odgoj potreban velikoj pažnji, postojanosti i trpeljivosti; kako nam onda može pravednost dozvoliti, da je povrh toga tovarimo dužnostima, da vrši državne poslove i izravna sporove među ljudima?

A šta će muškarac raditi, ako žena bude obvezana tim dvjema poslovima?

Ako je to put, kojeg će se žene držati, da dogju do svog savršenstva; onda se u divljim nekulturnim zemljama može naći mnogo ljepših primjera ženskog savršenstva, jer tamošnji muškarci ničim ne razbijaju glave, nego mirno i zadovoljno sjede i svoje žene prte svojim poslovima; one im dapače siju, žanju, u mlinu brašno melju, iz dalekih mjesta vodu donose i slične teške poslove vrše.

Onda bi trebalo, da, mi te divlje narode valjano proučimo i da od njih naučimo, kako muškarci trebaju da mirno žive i blaguju na račun ženskog truda i napornog rada.

Pa nije li ovo pravo ropstvo za ženu, koje je pokriveno obamamljivom i lažnom slobodom?

Ako ima istine, kojoj se ne može prigovarati i koju priznaje osjećaj, razum i savjest, to su riječi poznatog filozofa i nacionalnog ekonoma Julesa Simona, koje je napisao u francuskoj jednoj reviji (18. svezak) a koje glase:

— „Žena, koja radi izvan kuće, obavlja posao, običnog radnika, a ne posao žene“.

Autor „Emancipacije žena“ dalje veli:

— „Skoro je postao neizmjeran broj onakih žena na zapadu, koje se zanimaju van obiteljskih poslovima. Imade ih svećenica, arhitektica, uredskih pisarica, novinskih direktorica, te beanterica po observatorijama i poštansko-telegrafskim uredima. Žene većinom obavljaju činovničke poslove i dužnost i u prosvjetnim ministarstvima, te broj učiteljica na osnovnim školama iznosi 95%“

U ostalom gospodin pisac nije ovih riječi, a ni drugih sličnih navoda naveo ni radi čega drugog, nego za to, da bi pomoću njija svoje mišljenje o emancipaciji žene učinio dopadnim.

Nu ekonomski učenjak Jules Simon u spomenutoj reviji veli:

— „Danas su žene zaposlene u tkaonicama, štam parijama i t. d., i t. d., a i države ih upotrebljuju u poslove po svojim tvornicama, te one na taj način sebi zaslužuju par groševa, ali prama tom ozbiljno narušavaju temelje svojih porodica. Jest, ljudi su se počeli koristiti zaragjivanjem svojih žena; ali njihova se je zarada uma njila baš za to, što su se žene počele s njima u vanjskim poslovima natjecati.“

Isti učenjak poslije ovako nastavlja svoje razlaganje: — Nu ovdje ima žena, koje su naprednije od prvih one su zaposlene kao knjigovodje po trgovinama i kao učiteljice državne; a mnogo je među njima i takovih, koje služe kao činovnici u upravi pošta i telegrafa, željeznica, pa kod francuzke i kreditne lionske banke, ali ove su dužnosti, te žene posve otugjili od njihovih porodica." Ovo su riječi jednog oca obitelji, a nema sumnje, da otac obitelji najbolje zna, kakove prilike i odnosa vladaju u njegovoj kući. Stoga ne bi bilo od nas lijepo i razumno, da njegove gornje riječi na stranu bacimo, te da prihvatimo za načela, protivna njegovim načelima.

(Nastaviće se)

H. Gjogo:

Doktor Lacmanin.

liječi bolesnike po najnovijoj metodi.

(Komedija u 2 silhuetne slike *)

I. SLIKA.

Teška operacija na seljačkoj glavi.

(Ambulatorium jednog liječnika.) *Doktor!* (Ogleda svoje stvari, kao noževe, makaze i t. d. i pregledava sobu, da li je čista): Moj pomoćnik ili pravije sluga nije baš neupućen u svojoj službi. Moram priznati, da je čista soba, da su stvari dobro otrvene, pa se sjaje. Evo n. pr. ove nožice (pokazuje ih) bijahu od krvi tako zamrljane, ko da su sasvim zargjale. Pa i ovaj nož (pokazuje ga)! Bog zna, koliko je odrezao mesa pod Tarabošem, kada sam tamo bio prošle borbe u praksi (Ostavi nož) Zaista je to bilo dobro za moju struku Kirurgija je u balkanskom ratu više dobila za jedan mjesec no prije — u miru — za 10 godina. Ovim je ratom čovječanstvo puno izgubilo, ono je nazadovalo, ali je moja struka veliku korist izvukla iz one muke i klaonice. Sjećam se, da sam u Podgorici vidio punu jembilu turskih nosova; prodavali su ih ko sitne kruške na dućanu!

Sluga (ulazi): Gospodine doktore, evo jednog bolesnika...

Doktor: Uvedite ga! (Sluga izagje.)

Bolesnik (Ulazi zamotane glave): Dobar dan..!

Doktor: Bog ti pomogao! Koje te dobro meni vodi?

Bolesnik: Nije dobro, nego zlo, moj gospodine.

Doktoru se od dobra nikad ne ide... Vidiš gospodine... (Stane odmotavati povez oko glave) da oprostite.

Doktor: Ja, ja! (Kašljuca.)

Bolesnik (nastavlja); i da oprostite, u mene se nešto napelo...

Doktor: Napelo?

Bolesnik: Jes, gospodine, baš napelo... pa mi se na vrh glave propelo.

Doktor: Pa?

Bolesnik: Pa ne znam, šta ću od života svoga. Spavati ne mogu, jesti ne mogu! U glavi vazda stotinu čekića —

Doktor: Pa?

Bolesnik: Pa sam čuo, moj gospodine, da si ti »doktor« i po.

Doktor (Pokloni se na laskanju): Pa hoćeš, biva, da te liječim?

Bolesnik: Jes' gospodine! U tebe je sretna ruka. Veliku si korist učinio, što si u našem selu izliječio »zekulju« Dane Mrgjele, koju je probola krava moga nesretnog »hage«.

Doktor: A ko ti je aga?

Bolesnik: Da ti po duši rekнем, ne znam, gospo dine.

Doktor: Je li to moguće ?

Bolesnik: Jašta je, gospodine. Moj »haga« ima dva sina; jedan je kod »odža«, a drugi hoda u pantalama. Obojica ništa ne rade. Odža po vazdan iz berbernice u kahvu i iz kahve u berbernicu, pa se inadi, a ruke mu vazda u čakširama. Oni opet, što nosi pantale, rijetko i dolazi kući na konak: već eto ga u hotelima, megju švabicama, pije i pije...

Doktor: A kako se ti zoveš?

Bolesnik: Ja? Ja se zovem Ilija hodalo. Oženjen sam od Pedala, a sin mi od Kasala. Stojim ljeti u Veleškim stjenama, a zimi u Trčalima.

Doktor: Dobro, dobro... (Premeće svoje stvari. Nenadano) Izuj opanke!

Bolesnik: Zašto gospodine ?

Doktor (U poslu); Da vidim »napetak«!

Bolesnik (Skoči): On nije na nogama n o na glavi

Doktor (U poslu): Pa? (Okrene se seljaku) Ali sjedni!

Bolesnik (Sjedne): Evo sam ja odvio šal, moj gospodine.

Doktor (Prilezeći mu): Dobro, dobro.. vidjećemo. (Ugledavši golem čir na glavi, stane se zgražati.)

Bolesnik (Namještajući se): Ima neko mjesec dana —

Dostor (za sebe): Ovo je cir strašan. (Razgleda). Jos nije dozrio, jos je zelen.

Bolesnik (nastavlja): kako mi je to koptisalo. Sve se bojim, da mi mozak ne zahvati ta grdosija. Ne znam pravo, kuda udaram. Trpio sam, šutio sam — ali jutros tako me je to bolilo, da sam plakajući trčao u grad i evo, gospodine, tebi došo, da mi sijaset skineš ili ublažiš.

Doktori Dobro, dobro. Ti se ne boj, a ja cu — vidices - učiniti, sto budem mogao. Ama ima jedna stvar...

Bolesnik: Koja?

Doktor: Treba ti se potpisati, da pristajes na moje liječenje.

Bolesnik: Ja nemam para —

Doktor: Pare ne trebaju.

Bolesnik: Da me sud poslije ne počera ?

Doktor: Neće, neće!

Bolesnik: A banka?

Doktor: To se banke ne tiče. Nije to mjenica ni dug; to je samo za to, da pristajss, da ti cir izliječim.

Bolesnik (rado): Ah, hoću, gospodine. Samo ja n'umjem pisati, ali znam prst pritisnuti.

Doktor: Dobro, dobro. (Zovne slugu).

Sluga (ulazi): Sta izvolite ?

Dostor: Revers! (Sluga ode).

Doktor (razgleda ranu): Ovo te mora mučiti. (Trese glavom).

Sluga (donese papir i potkuči seljaku): Potpiši se!

Bolesnik (plašljivo): Da nije što banki?

Sluga: Nije, nije!

Bolesnik: A sudu ?

Sluga: Ali, nije !

Doktor: To je samo za me, znaš!

Bolesnik: Dobro, potvrdiću; na vašu dušu! (Opire se, a poslije upre prstom, te papir prodre).

Doktor (ljut): Ali što radite? (Slugi): Donesite drugi! (Razgleda čir).

Sluga (donese drugi papir i pere): Evo, pa samo polahko metni prst na papir.

Bolesnik (Premišlja, onda pristane): Eto!

Doktor: Dobro, dobro; ti se ne boj. (Prihvati seljaka za rame). Boli li te ovdje?

Bolesnik: A, a!

Doktor (uzme ga za uši): A ovdje ?

Bolesnik: Jok!

Doktor (upre malo u čir): A ovdje ?

Bolesnik (skoči): Uh! ...

Doktor: Šuti, šuti, ja te samo vizitiram, znaš... Ja jos nisam uzeo noz, — ta eno ga na stolu!

Bolesnik (umireno): Ehe, ehe... (U stolici se malo raskomoti).

Doktor: Ti se ništa ne boj. Sve ce to biti brzo i lako. Doktor Lacmanin šteti svakog bolesnika, — to dobro znaj! (Iza toga — hotimično — počne opet ispitivati seljaka, da li ga boli uho, čelo i t. d. U tom je seljak već skoro zaspao u stolici. Slugi namigne). (Sve ce dobro biti, jer ja liječim po najnovijoj metodi. Vidite... (Tad svom snagom udari cijelim dlanom u čir). Huh!

Bolesnik (ko lud sine na noge, raskrili ruke): Uh!... (Poleti put doktora, da ga zadavi, te ga odmah zgrabi po pasu i obori).

(Lampe se utrnu).

Lebib:

Ti si mi sve.

Kada s visine
Sunašce sine,
Njegov je čar
Svoj zemlji dar;
Al za te care
I za te dare
Ne marim, ne:
Ti si mi sve!

Kad mjesec bliedi
Po nebu gredi
Pa njegov sjaj
Obasja gaj —
Ja toga sjaj
I toga baja
Ne volim, ne:
Ti si mi sve!

Kad u svom rajju,
U zelen-gaju
Slavuljak svoj
Izviđa poj,
Sluša mu glas
Prirodni kras,
Samo ja ne —
Ti si mi sve!

Ah, nema krasa
I nema glasa
Ko što je tvoj,
Angjele moj —
Ja ti se divim,
Ja za te živim;
Za drugo ne —
Ti si mi sve!

Abdul-Hak Hamid:

Tarik.

(Osvojenje španjolske).

Drama u šest činova i četiri dodatka.

S turskog prevodi: **Salih Bakamović.**

(Nastavak.)

Kada je jedan službenik primoran vršiti zapovjedi svoga starješine, koje na prvi pogled izgledaju kao da se protive čovječnosti, pravedne sudije tada trebaju uzeti u obzir okolnosti i duh vremena, te takove zapovjedi i nji-

hovo izvršenje odobravati. A nemamo na jednom reći, da se one čovječnosti protive! Na ovom svijetu vidimo mnogo koješta, što se danas smatra dobrim i potrebnim, a da je sutra nevaljalo i nepotrebno. Mnogi će se dogogjaji i u ovom i u budućem vijeku smatrati nesavremeni, ako samo ne budu proti čovječnosti.

Kako smo mi osugjivaii djela i poslove naših pregja, koji su živjeli prije deset stoljeća, tako će možda i naši potomci nakon deset stoljeća nas koriti zbog ovih naših postupaka Ali ovo je jedna nesmotrenost Oni, koji se usugjuju nekoga koriti, trebaju pomisliti na vrijeme, koje je i izvor i tok dogagjaja

Zapovjednici, moji drugovi! Kad uništimo vladavinu kralja Roderika, onda smo uništili samo jednog neprijatelje A naš je cilj uništiti ne kraljevu osobu, nego kraljevstvo, a taj je cilj postignut kraljevim smaknućem. I kad bi me ko upitao, zašto sam pogubio tog vladara, ja bi mu mogao odgovoriti: „Za to, što nam je bio neprijatelj“.

Kad bi me pak ko upitao, zašto ubih tog neprijatelja, odgovorio bi mu: „Za to, što je bio vladar“.

Jedan takav neprijatelj, jedan takav vladar, da su njegovim smaknućem svi Španjolci potučeni!

A znate li, zašto sam kralja Roderika pogubio, a ne zaslužnio? Zato, jer je kralj Roderik i na me navaljivao. Krv, koju vidite na ovom rupcu, nije samo njegova krv. (*Zagrnuvši rukav, pokaže jednu veliku ranu,*)

Julianos: (*Dotrčavši u strahu.*) Ah!... Zar je i on vas ranio ? Da zavežemo —

Tarik: Zavežite ovim rupcem! (*Muhadžidama, koje ga okružuju.*) Ta ova rana nije veća od one rane, koju mi je zadala — ne,... oprostite.... koju je povezala Zehra binti Musa!... (*Za se.*) I vi ste krasne, ali me niste u stanju kao ona iz pogibelji izbaviti. (*Nekoliko mudžahida povezuju rupcem Tarikovu ranu.*)

Mugiz-ur-Rumi: (*Približivši se.*) To ste vi trebali još prije kazati

Tarik: Tako je... ali sam zaboravio, Mugiza. (*Kamenje i strijele padaju.*)

Julianos: Gle, gle; Ne stideći se, bježe kao prolazni oblaci i kamenje bacaju. Kao optuženi vladari i plaču i vatru sipaju. Plačući poput zločeste djece bježe i kamenjem udaraju.

Tarik: Kamo, gdje je ostao Zejd ibni Kessadi? (*Jedan ogroman kamen pane, svak s prezrenjem gleda.*)

Julianos: (*Preplašeno odskočivši.*) Ah ! Vidite, to je užasno! Gospodine zapovjednice, ostavimo ovo mjesto.

Tarih: Dogji k sebi, grofe! Kraljeva kočija ovdje stoji. Ako žališ, ti možeš otići onima, koji su ovo mjesto ostavili. Ali mi smo za sad ovdje, pa sve da padaju nebeski meteori, a ne kamenje!

Julianos : Moja je namjera jedino vas očuvati.

Tarih: Preče ti je da sam sebe čuvaš!..

Julianos: Gle, još jedan !.. (*Opet jedan kamen pane.*)

Tarik: (*Julianosu.*) Vidiš grofe, i naše se mudžahide s ovog mjesta kreću samo, kad su smrtno pogojene!..

Jedna druga mudžahida: (*Nad glavom umrle.*) Nije tako .. Mudžahide padaju samo onda, kad ih Azrail udari?

Julianos: (*Približi se umrloj djevojci.*) Zar je u istinu umrla?

Jedna mudžalida: Da li si ti ikad od šale umirao? ..

Jedan borac. (*Umirući.*) I ja umirem. Julianose obradujte Luciju!.. (*Kamenje pada.*)

Julianos: Luciju? Ali ko je to? Sigurno oni misle, da im je ovdje kralj, pa na njegov gagjaju!.. (*Jedan od zapovjednika pane i nekoliko ga ljudi opkoli.*)

Tarik: Zapovjednici, drugovi moji! Da ja nijesam kralja pogubio, mi bi morali još dugo vremena po Španjolskoj krv proljevati. A u proljevanju krvi nema nikakve ljepote. Megjutim, kao što god ne mogu od vrućice oboljela tjelesa ozdraviti prije, nego li im se krv pusti; tako se isto ne može preporoditi ni jedna zemlja, u kojoj pokvarenost vlada, dok se u njoj krv ne prolije.

Jest, da ja nijesam kralja ubio, ko zna koliko bi trajao i kakobi žestok bio ovaj rat, što smo ga istom započeli voditi! Sada pak kad bi i dulje potrajao, ne može biti žestok kao u početku; osim toga ja dvojim, da će dugo trajati. Da je kralj ostao u životu, gubici bi i pomor dvostvuko bili veći u srazmjeru megjusobne rastuće mržnje, oprečnosti ciljeva i povišenja ratne žestine,

Dakle, pogubivši kralja, ja sam sve te mržnje, smutnje i žestine ratne odstranio i time tri stotine hiljada ljudi spasio od žalosti, bijede i smrti.

Da, ja sam ukinuo samo jednu glavu, da spasim nekoliko stotinu hiljada života! Sada već neka povijest o tom sudi, kako god hoće!

Julianos: Još nešto ima. Vladavina je bila Roderiku slagja od života, a život bi mu bez vladavine bio gorčiji i nesnosniji od smrti. Dakle, da ga sačuvate od mnogo žešće patnje, nego što je smrt, vi ste mu ukazali milost i dobrotu, te ga života lišili. (*Smije se.*)

Tarik: Nije vrijeme od šale, a Zejd ibni Kessadi Essepsaki još ne dolazi!

Mugiz-ur-Rumi: (*Pogledavši na drugu stranu.*) Evo Zejda! Brzo uzmiče!

Jedan drugi zapovjednik: (*Kraj Mugiza.*) Čudnovato je, što i neprijatelj sve brže uzmiče.

Julianos: ?Gospodine zapovjedniče! Vi zapovjedite, da vojska neprijatelja više ne progoni . I ako je neprijatelj pobijegjen, nije isključeno da će se u budućnosti opet osnažiti. Ja bih bio za to, da neprijatelja progonimo, sve, dok ga ne porazimo tako," daj se ne će moći više oporaviti.

Šta vi na to velite?

Tarik: (*Kao da ne čuje*) Ti Španjolce nazivaš neprijateljima, Da, i mi ćemo tebe zvati Muslimom!

Julianos: To je vrlo umjestno, jer svakako sam postao musliman! Drago mi je da od vas dobivam novo ime; ali sada progonimo neprijatelja,

Tarik: Progonićemo ga. Ovo je naše zadržavanje privremeno. Među tim nije nikakovo junaštvo progoniti neprijatelja, koji bježi.

Muslim: Ako nije junaštvo, nije ni strašljivost osobito, ako ih upozorujemo za to, da ih pokorimo, a ne da ih pokoljemo.

Tarik: Muslime, do danas si nam bio pristaša zato što si bio protiv Roderiku. Ali sada kad nema Roderika, zašto da budeš protivnik svog naroda i domovine?

Muslim: Ja sam najprije — kako je vojskovođa Bin Nasir zamislio — pribjegao Arapima samo za to, da Roderiku pokažem neprijateljstvo. A da se pak sada od vas ne rastavljam uzrok je, što sam se osvjedočio, da ovamo nijeste došli radi pustošenja i proljevanja krvi, tako sam se isto uvjerio, da se sveti zakon, kojemu se vi pokoravate, temelji na dubokoj filozofiji i vječitoj istini, a to me je zadužilo, da pregjem na uzvišeni islam. A sve da i nijesam promijenio vjeru, ipak bi se sretnim smatrao, što sam pristaša jednog tako velikog naroda, kojemu je životna zadaća samo ljudstvo podizati.

(Nastaviće se).

Epigrami.

Poslovice raznih naroda. Po njemačkom složio:
Sulejman Mursel.

Dok se bogat tek odluču,
Da ubogu dade,
Dotle njega med živima
Više ne imade.

Star o ženi oštro sudi,
To redovno bude,
Kud se ruže već oberu,
Da ih mnogi kude.

Vragoljasto žensko oko
Kome tajnu šapće,
Pravog svjetla taj ne gleda,
Već po mraku tapće.

Slatke riječi mom želucu
Voće odveć gnjilo,
Daj mi hljeba, pa tad pričaj,
Što je nekad bilo.

Slušaj, braco, što ću reći,
Nije savjet ružan:
Bolje ti je gladan leći,
Neg' ustati dužan.
Nú, pogledaj, kako sporo
Lijenost naprijed gmiže,
Siromaštvo za njom hiti
I lako je stiže.

NARODNE UMOTVORINE,

Vilić Husein i Zlatija djevojka.

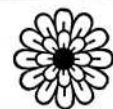
Vino pije Vilić Huseine
Na Udbini, na sred Latinskoga,
U ruci mu crvena jabuka,
Karanfilom znom nakićena,
Djevojačkim zubom nagrižena.
Ugleda ga Zlatija djevojka,
Od sebe je gjergjef odbacila,
Pa dofati mušku gjeisiju.
Ona skide fesić i dukate,
A obuče mrku međžidiju;
Ona skide džamfezli haljine,
A obuče zelenu dolamu;
Ona skide sedefli nanule,
A obuče cagle kundurice,
Dug bojali čibuk zapalila,
Pa otigje Vilić Huseinu:
— „Selajm alejć, Vilić Huseine!"
— „Alejć selam, neznana delijo!"
Vazdan bila, rujno vino pila.

Kad je majka Zlatu ugledala,
Ona reče tanahnoj robinji:
— Hajde, leti, tanahna robinjo,
Pa ti reci Zlatiji djevojki:
Isajbeže zove, te Mustajbeg.
Eno došla raja iz tinara
I dovezla bjelicu pšenicu"
A odleti tanahna robinja,
Pa govori Zlatiji djevojki:
— „Isajbeže, zove te Mustajbeg.
Eno došla raja, iz timara
I dovezla bjelicu pšenicu". Al'
to Zlata haje i nehaje, Veće
vavik rujno vino pije. Jope veli
ostarjela majka:
— „Hajde, leti, tanahna robinjo,
Pa ti zovi Zlatiju djevojku".
A odleti tanahna robinja, Pa
govori Zlatiji djevojki:
— „Isajbeže, zove te Mustajbeg,
Eno došls raja iz timara
I dovezla bjelicu pšenicu". Skoči
Zlata ko da ne sjegjaše. Kada se je
malo otkučila, Od nafa je
kapu odbacila, Prosuše se sitne
pletence; Uzvrnula zelenu dolamu,
Ukazala sitnuj sačmaliju. Kad
je vigje Vilić Huseine, Plesnuo se
rukom po kolinu, Nova m' saja
puče na kolinu :
— „Avaj meni do Boga miloga,
Varaše me Turci i hajduci,
Niko mene prevarit ne može,
Nego samo Zlatija djevojka!"

Zabilježio: **Muharem Kurtagić, Muharemov.**

L I S T A K .

Književnost.

NEKOLIKO IZ V A D A K A I KRITIKA

ŠTO SU IH DONIJELE NEKE ENGLJSKE,
TALIJANSKE I FRANCUSKE NOVINE O
„BORBI POLUMJESECA I KRSTA".

Iz „Standarta" od 18. aprila 1907. godine:

— „Autor je ove divno i znanstveno napisane
knjige jedan musliman, koji je u Engleskoj vrlo do-

bro poznat sa svojih mnogobrojnih djela. Ova knjiga,
u kojoj pisac slobodnom kritikom rasčinja zasluge
Islama i kršćanstva za civilizaciju, vrlo je intere-
santna i vrijedna pažnje..."

Iz „Daily Telegraph" - a od 14. juna 1907.

— „Ova je knjiga pisana svestranim razma-
tranjem, velikom znanstvenom spremom i dubokim
kritičkim istraživanjem, te čitaocima može, poslužiti,
da prošire svoje znanje. Čitaoc ovog djela bez

sumnje će iz bližeg moći proučiti mišljenje Istoka o Evropi i njenoj civilizaciji".

Iz „Westminster-Gazete“ od 3. aprila 1907.:

— „Gosp. Halil Halid je i prije nekoliko godina napisao jedno ovako važno i pažnje vrijedno djelo. I ovo djelo sadržaje mnoge piščeve odlične vrline, kao što su: zdravo razmišljanje, sposobnost kritičkog istraživanja i umjerenost u pisanju“.

Iz „Pall-Mall-Gazete“ od 22. maja 1907.:

— „Ovo je djelo gosp. Halida vrlo prikladno sredstvo, da se isprave krive misli i predrasude o Istoku, u koje nekoji Evropljani vjeruju“.

Iz „Daily News“-a od 19. marta 1907.:

— „Gosp. Halil Halid velikim marom i odlučnošću — a bojimo se, posve opravdano — na valjuje na kršćansku Evropu i njenu demoralizaciju, koju kršćani ne će da vide: on strogo osugjuje neke religiozne ceremonije i običaje, te šiba lice-mjerstvo, koje se kod nas promiče. Nu mi se ne trebamo na nj srditi, nego ga moramo pohvaliti, što je svoje snažne argumente slobodno na srijedu iznio i to tijekom i pažnje vrijednim jezikom“.

Iz „Tribune“ od 25. marta 1907.:

„Usporegujući stanje islamskih država sa društvenim položajem kršćanskog svijeta, pisac nam mnogo koješta prigovara i osugjuje nas; ali ti svi skoro prigovori su opravdani i istiniti“.

Iz belgijske mjesečne smotre za kolonijske stvari i prilike „Bulletin de la Societe d' etudes Coloniales“ od 1. maja 1907.:

— „I ako je autor ovog djela, koje je napisano, da Islam uzveliča i pohvali, Istočnjak, ipak je on dokazao, da svestrano poznaje engleski jezik, kao i politiku i mišljenje Zapadnjaka. Vrijedne su pažnje njegove riječi, kojima veli, da će od sada megu Istočnjacima zavladati jedinstvena ideja proti nasrtaju i invaziji zapadnih država“.

Iz pariške povremene smotre „Revue du Monde Musulman“ od maja 1907.:

— „Ovo Halil Halidovo djelo sadržaje vrlo gorkih navala, ali i veoma mnogo koristi. Ono je pisano plemenitim osjećanjem, a pitanja, koja se u njemu iznose, svestrano su proučena i ispitana. Autor ne poklanja važnosti pričama; on govori samo o općenitim događajima i komentariše ih, da ih si stematski valjano sredi u jednom djelotvornom tekstu“.

Kulturne bilješke.

M. Gj. š. K. u Sarajevu. U našeg glavrom gradu osnovan je prije nekoliko mjeseci »Muslimarski Gjački Športski Klub«, te ima već priličan broj članova. Ovo je prvo muslimansko gjačko društvo ove vrste, koje je naša muslimanska omladina osnovala, da pobudi malo više interesa megu muslimanima za šport, koji u velike koristi kao odgojno sredstvo u tjelesnom i moralnom pogledu.

Osim toga, kako čujemo, svrha je ovog društva, da i radi na slozi svih bosansko-hercegovačkih muslimana, da već jednom prestanu stranačke borbe i megjusobna trvenja te da i naš muslimanski elemenat jednom složan i grupisan u jaku cjelinu pogije u borbu za svoja prava. Klub će nastojati, da svako muslimansko društvo ove vrste, koje se u buduće osnuje, imadne ovu svrhu pred očima i da radi svim silama na slozi i jedinstvu b.-herc. muslimana.

Da se održi ovaj klub, koji ima tako lijepu svrhu i da u zametku ne propadne, trebamo materijalom sredstava. Kako je naša omladina siromašna, dužnost je nas muslimana, da što više materijalno i moralno potpomognemo te molimo našu braću, da to i učine.

Poruke i odgovori uredništva.

E. u D. V. Da Vam iskreno rečemo, Vaša priposlana pjesma u sebi ne sadržaje ničega, što bi je činilo pjesmom; ona je prosta tirada, u kojoj su iznesene samo svakom poznate otrcana fraze.

Od pjesme se, prijatelju, ne zahtijeva samo rima, nego u prvom redu originalan smisao i blještava forma, a tog oboga kod Vas posve manjka.

Oprostite nam, što Vam morumo savjetovati, da radije prihvatite plug, kojim ste se i do sad bavljali, i da prelomite pero, koje nije za opore ruke, bez estefskog opipa.

Inače ne ljutite se. Bilo bi od Vas bolje, da se na »Biser« pretplatite, nego da ga tovarite onakovim produktima Vaše Melpomane.

Braćo muslimani!

Naručujte, čitajte i širite:

„**Muslimansku biblioteku**“.